

PODLOVICS ÉVA LÍVIA

A KOMPETENCIÁK AZ ÁLTALÁNOS ISKOLÁTÓL AZ ÉLETHOSSZIG TARTÓ TANULÁSIG

Absztrakt

Jelen dolgozatban az általános iskolai kompetenciamérések alapjául szolgáló Nagy József-féle elgondolást mutatom be részleteiben, majd rámutatok a kompetenciák alakulására az élethosszig tartó tanulás színterén. Előbbi szerzett tudásaink szervesen összefüggenek egymással, ám alapvető különbségük is van: míg az általános iskolában kialakítandó képességeink alapvető tudásunk részét képezik, s iskolai beválásunkat prognosztizálják; az ember későbbi életkorban kifejlesztett tudásai az alapvető kompetenciákra épülnek, de nem feltétlenül szükségesek egymáshoz.

Kulcsszavak: kompetencia, élethosszig tartó tanulás, kognitív kompetencia

1. A kompetenciákról Magyarországon

Dolgozatomban a kompetenciával kapcsolatos fogalmak különbségeire világítok rá, majd az élethosszig tartó tanulóval kapcsolatos kompetenciákat villantom fel. Magyarországon 2001-ben kezdődtek az országos kompetenciamérések, melyekről előbb a 2007/2008-as tanévtől a közoktatásról szóló törvény, majd a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 80. §-a rendelkezett. A magyar közoktatást érintő kötelező kompetenciamérések célja az intézményekben folyó teljesítmény diagnosztikus mérése, esetenként a változtatás igényével. Az elmúlt években a mérések szakaszai kibővültek, s a 2002-es kezdeti 5., majd 9. osztályos mérést¹ felváltotta a kötelező 6., 8. és 10. osztályban kötelező mérés, melyet kiegészíthet egy (nem kötelező) 4. osztályos mérés, melynek kivitelezéséről az iskola dönt.² A KIR honlapján olvasható mind a matematikai eszköztudás

1 Oktatási Hivatal, Kompetenciamérés 2001/2002: tesztfüzetek és javítókulcsok. Letöltés: https://www.oktatas.hu/kozneveles/meresek/kompetenciameres/feladatsorok/kompmeres_2001_2002, (2019. 10. 01.)

2 Oktatási Hivatal, KIR Tanügyigazgatási szakportál: Az országos mérések eredményei 2008-tól. Letöltés: <https://www.kir.hu/okmfit/>, (2019. 10. 01.)

mérésének célja, mind a szövegértésé.³ Összefoglalva a megállapításokat, a mérést végzők arra kíváncsiak, hogy a gyerekek mennyire tudják alkalmazni tudásukat a mindennapi életben. A mérések előbbi tartalma *egyértelmű kapcsolódást* jelent a PISA-mérésekhez, ami reménytelivé teszi, hogy változások történhetnek már az általános iskolában, ami a későbbi teljesítményre nagy hatással van.

2. Készségek, képességek, kompetenciák – rutinok, reflexek, pszichikus és kognitív rendszerek

Az országos kompetenciamérések bevezetését eredményező kutatásokat s a működésükre vonatkozó néhány reflexiót szintén említtem. A témához kapcsolódva először felmerül a készségek és képességek közti különbség kérdése, mely elemeket általánosan a kompetencia alkotóiként szokták meghatározni anélkül, hogy a kettő viszonyát tisztáznák. A kompetenciamérés országos elindításában óriási szerepet játszó Nagy József különbségüket sokkal differenciáltabban határozza meg, s kitér fejlesztésükre is (Nagy, 2000). Utóbbi azért nagyon fontos, mert a minél korábbi fejlesztésnek van a legnagyobb hatása. Nagy 2000-es években közreadott több évtizedes alapkutatáson alapuló értékelési, fejlesztési módszere⁴ valójában egybeesett az európai uniós törekvésekkel. (Vass, 2009) Mivel azonban Magyarország csak 2004-ben lett tagja az uniónak, a korábban hozott uniós intézkedések ugyan érinthették, de életbe léptetésük természetesen csak később történt meg. Dolgozatomban mind a készségekre, mind a kompetenciákra vonatkozó hatótényezőt említtem, nagyobb hangsúlyt helyezve a magyar eredményekre.

Nagy a következőképpen fogalmaz: *„A készségek öröklött és tanult rutinokból, valamint egyszerűbb készségekből, ismeretekből szerveződő pszichikus rendszerek, amelyek a képességek, a kompetenciák komponenseiként aktiválódnak a személyiség működésében, viselkedésében.”*

---

3 „A szövegértés területén a különböző szövegekhez (elbeszéléshez, rövid történethez, magyarázó szöveghez, menetrendhez vagy éppen egy szórólaphoz) kapcsolódó kérdések jellemzően az információk vizsakeresését, következtetések levonását, kapcsolatok felismerését vagy a szöveg részeinek vagy egészének értelmezését várják el a tanulóktól minden évben. A matematikai eszköztudás területén pedig az alkalmazott feladatok valamilyen életszerű szituációban megjelenő probléma matematizálását, megoldását és a megoldás kommunikálását kéri a tanulóktól a matematika különböző területeit érintve (mennyiségek és műveletek; hozzárendelések és összefüggések; alakzatok síkban és térben; események statisztikai jellemzői és valószínűsége).” OH, KIR Tanügyigazgatási szakportál: Az országos mérések eredményei 2008-tól. Letöltés: 2019. 10. 01. <https://www.kir.hu/okmfit/>

4 Az utalás az Új Pedagógiai Szemlében megjelent pódiumbeszélgetésen hangzott el. *A gyerek nem iskolásként, hanem óvodásként kerül az iskolába: Diagnosztikus mérés az első évfolyamon, részletek egy pódiumvítából*, Új Pedagógiai Szemle, Országos Közoktatási Intézet, <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00070/2003-04-np-Schuttler-Gyerek.html>, Letöltés: 2019. 05. 05.

(Nagy, 2000, 255. o.) Az ember néhány száz öröklött rutinnal⁵ születik (pl. reflexek, felismerő rutinok, mint a mosolyfelismerő rutin), és több tízezer tanult rutint szerez élete során (melyek lehetnek önálló komponensek vagy készségek összetevői). Rutinokból és merev készségekből (rögzült, memorizált egységek) szerveződnek a *ciklikus* (például a kapálás, a számolás készsége), továbbá a *rugalmas készségek* (referenciaképek segítségével működnek, pl. egy étel megfőzésének vagy az írásbeli osztásnak a készsége). A *komplex készségek* (például a helyesírási készség) rutinok, egyszerűbb készségek és ismeretek sokaságának *funkcionális rendszerei*. A sok ezer készség közül azok a *kritikus készségek*, amelyeknek elsajátítása meghatározó szerepet játszik a személy valamely képessége, kompetenciája vagy egész személyiségfejlődése szempontjából. „Ebből következően a *kritikus készségek elsajátításának segítése a képességek, a kompetenciák, a személyiség fejlődésének feltételei és eszközei.*” (i. h.)

Összegzésképpen tehát az mondható, hogy Nagy József szerint a sok ezer öröklött vagy tanult rutinból alakuló készségből különböző módokon szerveződik néhány tucattinyi képesség, melyekből pedig három általános (valamint több speciális) kompetencia alakul. Ez a *kognitív*, a *szociális* és a *perszonális* kompetencia, melyeknek a készségekkel és a személyiség fejlődésével együttes segítői a *kritikus készségek*.⁶ A három kompetencia közül a kognitív (s az azt alkotó képességek, kritikus készségek) jellemzője az, hogy olyan információkezelő, információ-feldolgozó készség, mely információkból információkat hoz létre (ellentétben a szociális, perszonális és speciális kompetenciákkal, melyek információkezelése, -feldolgozása, -hasznosítása, stb. valamilyen tárgyi célt szolgál).

3. Előzetes mérések az iskolában

Nagy József és munkatársai kutatásaik során hat, a fejlődés szempontjából fontos kritikus kognitív képesség⁷ elsajátításának s fejlesztésének iskolai megvalósulását mérték.

---

⁵ A *rutinok* egy másodperc alatt működésbe lépő, szándékosan nem kontrollálható pszichikus komponensek. A szavak mint auditív felismerő és artikulációs kivitelező rutinok korlátlan számú mondat komponenseként aktiválódhatnak, de állandósult szókapcsolatokban is rögzülhetnek anélkül, hogy önálló létük megszűnne. A rögzülések merev készségek.

⁶ Ezek között vannak olyan általános készségek/képességek (olvasás), melyek az iskolai nevelés feladatai közé tartoznak, míg vannak olyan speciális kompetenciák (foglalkozás, hivatás), melyek bizonyos speciális kritikus készségek nélkül nem fejlődhetnek ki, s az oktatás általános szerepén túlmutatnak.

⁷ Ide tartozik a *beszédhanghallás* (az olvasás, a helyesírás elsajátításának feltétele, kritikus készsége, melynek kialakulatlansága a nem organikus eredetű dislexia alapvető oka), az *olvasási készség* (dekódolás) és *olvasási képesség* (szövegértés), a *számolási és mértékváltási készség*, a *tapasztalati következtetés* és az *összefüggés-megértés*. Nagy szerint pl. amíg a tapasztalati következtetés elemei nem ismertek az iskolában, konkrét fejlesztésük sem történik meg. Ez viszont azt eredményezte a felmérés idején (s gyaníthatóan manapság is), hogy „az érettségig ez a készség sem optimalizálódik eredményesebben, mint a mértékváltás. Vagyis az érettségiző tanulók több mint fele részlegesen, hibásan működő nyelvi szintű következtetési készséggel minősül érett-

Megállapításuk 2000-ben az volt, hogy a gyermekekben sok esetben *nem rögzülnek* megfelelő mértékben a különböző készségek, melyek hiánya nélkül más készségek ráépítése sem történhet meg. Előfordulhat, hogy valamely gyermeknél pl. az értelem fejlettségét is jól mutató elemi matematikai (számlálási vagy manipulatív számolási) készség nem rögzül, s a gyermek „értelmileg visszamaradott lesz” (Nagy, 2000, 258. o.). Ekkor viszont sajnos ennek minden ódiúmával kell leélnie az életét. A készség kialakulása mérések alapján a modern társadalmakban 3–7 éves korban alakul ki, viszont ha a gyerekek az iskolába lépéskor csak a 3–4 évesek átlagát érik el, akkor „súlyos hátránnyal kezdik iskolai életüket, esetleg emiatt egész jövőjük megpecsételődik”. (i. h.) Az alapkutatásokat, valamint a tanulmány írását tizenkilenc évvel követően érdemes lenne megvizsgálni az iskolákban, hogy milyen mértékű változások történtek s történnek a kritikus készségek optimális kialakítása, illetve fejlesztése terén.

A kutatók további megállapítása az, hogy pl. előbbi kognitív készség (számlálási) *optimális elsajátításának*⁸ meg kellene történnie az óvodában és első, második osztályban, míg más készségeknek az oktatási folyamat egyéb szakaszaiban. Ez természetesen nagy felelősséget ró a pedagógusokra, amit nehezít a jelenlegi tankönyvek megjelenésének gyors tempója is, ami nem ad lehetőséget a készség begyakorlására, elsajátítására.⁹ A mérések bevezetésének kiindulópontja tehát a nem optimális elsajátítás visszaszorítása volt a mérés és fejlesztés segítségével s nagy-nagy türelemmel, hiszen bizonyos kritikus készségek¹⁰ elsajátítása a lakosság nagy részében akár 10–15 évig is eltarthat (Nagy, 2000).

A kutatónak és csoportjának három alapvető feladata volt a rendszerképződés kritériumának (a kritikus készségek, képességek teljes elsajátítandó komponenskészletének) a megismerése; majd az optimalizáció, az optimális begyakorlottság kritériumáé; végül pedig az elérendő szabályozási szint mint kritérium megismerése is.¹¹ (Nagy, 2000) A projekt helyzetfelméréséhez a kutatócsoport a diagnosztikus értékelés három típusát használta – melyek egyébként az azóta általánossá váló kompetenciamérések elemei –, az átfogó,

---

nek.” (Nagy, 2000, 265. o.) A *komplex olvasási készség* (dekódolás) rendszerképződésének kialakulásához azt kell tudni, hogy a *dekódolási rendszer kialakulásának feltétele mintegy ötezer vizuális szófelismerő rutin elsajátítása*. Ahhoz, hogy a készségfejlesztés kritériumorientált legyen, ezt tudatosan alkalmazni kell.

8 Az optimális elsajátítás százalékos aránya kritikus kognitív készségenként/kompetenciánként más és más, de általában 93-97% körüli. Problémát okoz itt az, ha az iskolában a gyakoroltatásuk/fejlesztésük csak bizonyos ideig történik célirányosan, utána pedig mérés nélkül abbamarad. Így lehetséges, hogy bizonyos készségeket csak részben, tökéletlenül, kis mértékben sajátítanak el a gyerekek.

9 A Mozaik Kiadó népszerű tankönyvcsaládjában pl. jelenleg nincs rajta a támogatott tankönyvek listáján, csak költségek árán szerezhető meg. Utóbbi elkerülésére pedig általános törekvés van az iskolákban. Letöltés: <https://www.mozaik.info.hu/Homepage/Mozaportal/MPkiadvany.php?f=AMT&a=SKM> (2019. 11. 01.)

10 Ilyen például a verbális mértékváltás, ld. Nagy, 2000. 262. o.

11 Az erre vonatkozó vizsgálatokat, méréseket Nagy és a hat kompetenciát kutató csoport el is végezte.

Ezen felül az iskoláknak pedig az optimális elsajátítás, begyakorlás szervezeti feltételeit és módjait kellene kidolgozni.

analitikus és értelmező diagnózist. Az első diagnózis egy osztályra mint csoportra reflektált, s viszonyította az eredményeket az országos átlaghoz (*átfogó*) egy adott készség elsajátítása kapcsán. Az analitikus diagnózis egy adott készség komponenseinek *személyenkénti* elsajátítási szintjét mutatta, míg az *értelmezés* a pedagógus/adott tantestület megállapítása a helyzetben rejlő tevékenységeket illetően. Az erre irányuló tevékenységet *kritériumorientált fejlesztésnek* nevezi Nagy, aminek célja a fejlesztendő területek optimális szintű elsajátíttatása a különbségek megszűnéséig, függetlenül a gyerek életkorától.

A lemaradók fejlesztésének kulcsa tehát a *kritériumorientált pedagógia*, melynek azonban nem kell lemondania a tananyag további részéről sem. A kettő nagyon is jól működhet együtt: a *letanító pedagógiát* (mely adott anyagrészek átadását tekinti célnak) és a kritériumorientált pedagógiát együttesen alkalmazva történhet meg a gyermekek fejlesztése és tanítása az iskolában különbségeik figyelembevételével, differenciáltan. A tananyag átadása tehát nem szűnik meg célként, csak azt kívánja az alkalmazóktól, hogy a kritériumoknak megfeleltesse a tanterveket, hogy a fejlesztés a mindennapi tevékenységbe bevonható legyen.¹²

A kritériumorientált fejlesztés fontos mozgatórugója az *elsajátítási motívum* (*mastery learning*) aktiválása, mely öröklött motívum valamilyen készség optimális elsajátítására irányul, pl. a járásra. Ez a motívum viszont aktiválható a tudatos tanuláshoz is, pl. mesteri akarhatunk lenni egy nyelvnek vagy egyéb készségeknek, tehát interiorizálhatjuk magunkban a célunkat, ami aztán feleslegessé teszi a külső jutalmazást.

Jeleztem már, hogy az említett Nagy József-féle fogalmak mint mérési és fejlesztési célok köszönnek vissza az országos kompetenciamérésekben,¹³ ami rámutat alapos kidolgozottságukra, mérhetőségükre és így alkalmazhatóságukra. Úgy vélem, hogy

12 Ezzel párhuzamosan az óvodában is célul tűzi ki Nagy a három kritikus kognitív készség kritériumorientált fejlesztését: a beszédhanghallását, a nyelvi szintű következtetését (ami tulajdonképpen egyfajta anyanyelvfejlesztés) és a húszas számkörbeli perceptuális és nyelvi szintű elemi számolási készségét (Nagy, 2000). Az óvodából az iskolába történő átmenet idején, az első osztályba lépéskor 2002 májusa óta történnek ún. DIFER-mérések, melyek fejlesztője szintén Nagy József volt. A mérés egyelőre nem kötelezően, általánosan mér mindenkit, hanem a pedagógus belátásától függően egyeseket vagy egész csoportokat vizsgálnak vele. Ami fontos, az az, hogy diagnosztikus céllal használják. A mérésekkel kapcsolatos szakmai beszélgetés anyaga mutatja a kérdésben megosztott szakemberek véleményét. *A gyerek nem iskolásként, hanem óvodásként kerül az iskolába. Diagnosztikus mérés az első évfolyamon – részletek egy pódiumvitából.* <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00070/2003-04-np-Schuttler-Gyerek.html>. Letöltés: 2019. 05. 05. A mérésről magáról olvashatunk: *Alapkészségek a kisiskoláskorban. Mi fán terem a DIFER?* <http://www.koloknet.hu/iskola/meres-es-ertekeles/mi-fan-terem-a-difer/>. Letöltés: 2019. 05. 05.

13 Például az Oktatási Hivatal Tanügyigazgatási Szakportálján a 4. osztályosok lehetséges mérésének leírásában a Nagy-féle fogalmakat használják. „Az országos vizsgálat célja az alapkészségek és képességek fejlettségének diagnosztikus felmérése, ezáltal ezek fejlesztésének segítése.” <https://www.kir.hu/okmfit/>. Letöltés: 2019. 05. 15. Vagy ide tartozik az is, hogy a 6., 8., 10. osztályban kötelező mérések célja a diákok szövegértési képességének és matematikai eszköztudásának országos mérése, melyeket Nagy kritikus kognitív kompetenciaként határoz meg.

bár – legalábbis kezdetben – nagy ellenállás volt mind az első osztályban alkalmazott DIFER-tesztek, mind pedig a kompetenciamérések kapcsán, ezek a mérések előbb-utóbb a szükséges változtatások irányába vezetnek majd. A helyzet felméréséhez nagyban szükségesek a fejlesztés kívánatos irányára is. Éppúgy, ahogyan az orvosnál szükséges a megfelelő diagnózis az egészség újbóli visszaállítására, szükség van ezekre a tesztekre. A szükséges változásokat pedig a PISA-méréseken is megjelenő rossz eredmények indikálják, melyek aztán később az oktatás hatóköréből kikerülve széles körű társadalmi problémává válnak.

4. Uniós kompetenciák az élethosszig tartó tanulás irányába vezető úton

Az Európai Unió közös döntésének következtében a Nagy József által mért *általános kompetenciák* köre kibővült, s a szövegértés és a matematikai eszköztudás mellett jelenti a motivációt vagy a tanulás szabályozására való képességet is. Ezeken kívül, de rájuk épülően, az unió szerint *nyolc egyéb kulcskompetencia* elsajátítására van szükség az élethosszig tartó tanulás megvalósítása érdekében. Ezek: az anyanyelvi kommunikáció, az idegen nyelvi kommunikáció, a matematikai, természettudományi és technológiai kompetenciák, a digitális kompetencia, a tanulás tanulása, a személyközi és állampolgári kompetenciák, a vállalkozói és a kulturális kompetencia.²¹⁴ Ahogyan látjuk, ezek a kompetenciák nem feltétlenül függnék össze szorosan egymással, hiszen lehetünk anyanyelvünk mesterei, míg idegen nyelven nem érzük el ezt a szintet; avagy lehetünk humán beállítottságú személyek, akiktől távol áll a matematika vagy a természettudomány. Egyszóval mesterei nem leszünk minden, csak néhány kulcskompetenciának, de alapszinten a többivel is tisztában leszünk. Az újabb kompetenciák sajátossága a rendszerezőképesség és önmagunk motiválásának tudása, mely tudást szerencsés lenne az általános iskolában is kiaknázni különböző technikákkal. Az iskolában előírt tananyag mennyisége ugyanis egyre nő, s egyrészt nagy kitartást, másrészt pedig rendszerező technikákat igényel. Ahogyan az általános, alapvető kompetenciák (szövegértés, matematikai eszköztudás) áthatják a többit, úgy az elsajátítani kívánt tananyag mennyisége és értelmezhetősége miatt hangsúlyt kap a motiválási és rendszerezőkészség is, amelyeknek át kellene hatnia már az általános iskolai képzést is.

A kompetenciák sokfélesége megmutatkozott dolgozatomban. Úgy vélem, hogy folyamatosan történnek próbálkozások a csoportosításukra, illetve azok meghatározására,

---

¹⁴ Az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák, Európai referenciakeret, <https://ofi.hu/tudastar/nemzetkozi-kitekintes/eges-eleten-at-tarto#1>. (Letöltés: 2019. 05. 05.)

melyek áthatják a többiekét. Utóbbiról olvashatunk Vass Vilmos összegző tanulmányában, melyben a már bevezetett 1995-ös NAT hatásaitól tekinti át a magyar közoktatási rendszert a PISA-tanulmányokon át a kétszintű érettségiig. Vass vizsgálatában három kompetencia, a kommunikációs, az együttműködési és a problémamegoldó kompetencia magyarországi bevalásával foglalkozik, melyeket általánosként definiál, mert áthatják egymást és a többi kompetenciát is.

Záró megjegyzésként annyit fűzök az előbbiekhöz, hogy a speciális kompetenciák kifejlődéséhez mindenképpen szükségesnek tartom a Nagy által meghatározott kritikus kognitív készségeket s ezek minél optimálisabb elsajátítását; valamint a tanulás rendszeresítésének s a motivációnak az elsajátítását már az általános iskolában.

Irodalom

A gyerek nem iskolásként, hanem óvodásként kerül az iskolába: Diagnosztikus mérés az első évfolyamon, részletek egy pódiumvitából, Új Pedagógiai Szemle, Országos Közoktatási Intézet, Letöltés: <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00070/2003-04-np-Schuttler-Gyerek.html> (Letöltés: 2019. 05. 05.)

Alapkészségek a kisiskoláskorban. Mi fán terem a DIFER? Letöltés: <http://www.koloknet.hu/iskola/meres-es-ertekeles/mi-fan-terem-a-difer/> (Letöltés: 2019. 05. 05.)

Az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák, Európai referenciakeret, <https://ofi.hu/tudastar/nemzetkozi-kitekintes/egesz-eleten-at-tarto#1> (Letöltés: 2019. 05. 05.)

Oktatási Hivatal, KIR Tanügyigazgatási szakportál: Az országos mérések eredményei 2008-tól. Letöltés: <https://www.kir.hu/okmfit/> (Letöltés: 2019. 10. 01.)

Nagy József (2000). A kritikus kognitív készségek és képességek kritériumorientált fejlesztése, *Új Pedagógiai Szemle*, 7-8., 255–266.

Oktatási Hivatal, Kompetenciamérés 2001/2002: tesztfüzetek és javítókulcsok. Letöltés: https://www.oktatas.hu/koznevelas/meresek/kompetenciameres/feladatsorok/kompmeres_2001_2002 (Letöltés: 2019. 10. 01.)

Vass Vilmos, 2009. *A kompetencia fogalmának értelmezése*. Letöltés: <https://ofi.hu/tudastar/hidak-tantargyak-kozott/kompetencia-fogalmanak> (Letöltés: 2019. 05. 15.)

Név: dr. Podlovics Éva Lívía

Munkahely: Eszterházy Károly Egyetem Sárospataki Comenius Campus

Beosztás/foglalkozás: egyetemi adjunktus

---

e-mail: podlovics.eva@uni-eszterhazy.hu

Szakmai bemutatkozás: Egyetemi tanulmányaimat a Miskolci Egyetemen kezdtem, ahol okleveles angol nyelv és irodalom szakos tanár (főiskolai) – filozófia szakos bölcész és tanári, okleveles fordító és tolmács, valamint okleveles angoltanár szakos végzettségeket szereztem. Egerben, az Eszterházy Károly Egyetemen okleveles neveléstudomány szakos bölcészként végeztem. Doktori disszertációm a Debreceni Egyetemen védtem meg filozófiából. Egyetemi oktatóként előbb az angol nyelvvel, filozófiával és etikával foglalkoztam, újabban pedig a pedagógiával kapcsolatos tárgyakat tanítok. Publikációim elsősorban a filozófiához, illetve a fordításelmélethez köthetők, jelen kötetben azonban a pedagógia bizonyos problémaköreihez nyúlok. A kötetben megjelent egyik írásomban arra mutatok rá, hogy a tanítás-tanulás hatékonysága növelhető a diákok rezilienciájának fejlesztésével; másrészt pedig arra hívom fel a figyelmet, hogy az élethosszig tartó tanulás kompetenciái a felnőttkorban ugyanúgy fejlesztést igényelnek, mint az általános iskolai alapkompentenciák.